

په نوي کرونا (کوئید 19)

ویروس باندي د اخته کیدو څخه مخنیوي
د عمل ټوليز لارښود

لیکوال: د «شانکهای پوهنتون د علم او فناوری» خبرونو له خوا چمتو شوی او د شانکهای
د فودین پوهنتون استاد او د کوئید ۱۹ ویروس سره د مبارزې د کار خانګړې
ډلې رئیس ډاکټر جانګ ون هونګ په قلم کښل شوی

ژباړونکی: د شیخ زاید پوهنتون د طب پوهنځي استاد پوهنیار ډاکټر شیرزاد هخاند

د سریزې په پلمه

د کرونا (کوئید 19) ویروس نوم چې د لومړي ځل له پاره د چین د ووهن په ښار کې جوت شو د ټولو نړیوالو د ژبو په سر دی.

اوس پر چین سربیره د نړۍ 177 هیوادونو ته تیت شوی او په یوه نړیواله ستونزه او وبا بدل شوی دی. دې ویروس تردې دمه د نیردې درې نیم زره چینایانو، همدومره ایتالیایانو، زیات شمیر ایرانیانو، هسپانیه یانو، امریکایانو او نورو ژوند اخیستی دی.

یاد ویروس مذهب، هیواد، پوستکي رنگ، غریب، بډای، واکدار- بي واکه، زورور – کمزوري... په پام کې نه نیولو سره د ټولو دښمن دی او د هر چا دروازه ټکوي. د هغې وسلې په څیر دی چې دې هر چا پر لور کره شي د استثنی پرته یې له منځه وړي. ځکه نو نړیواله ستونزه او د دنیاوالو په گډ پرابلم اوښتی دی. دې گډ دښمن هماغسې چې پوله نه پیژني، دغسې یې په مقابل کې مجادله او مبارزه د یوه هیواد د وس نه وتلې خبره ده، یوازې په هغه صورت کې چې ټول نړیوال په گډه او خپلې هڅې هم غږې کړي، وبه گولای شي په وړاندې یې ودریزي او په گډو هڅو سره واکسین جوړ کړي. کرونا دا مهال د ټولې نړۍ د بې ساري اندېښنې سبب شوی او له امله یې تدبیرونو د نړۍ اقتصاد سخت زیانمن کړی دی.

سره له دې چې دې ویروس دا مهال د نړیوالو اذهان سخت نیولي په اړخ کې دا هیلې ټوکیدلي چې لیرې نه ده په خلاف یې مجادله رنگ راوړي او درمل یې جوړ کړي.

همدا اوس په چین، روسیې، فرانسی او هند کې د واکسین او درمل په جوړولو کې گړندي گامونه اوچت شوي او هیلې بحبڼونکي بریاوې ترلاسه شوي دي.

زه د نړیوالې ټولني د یوه فعال غړي او په ځانگړي ډول د طبیب په توگه د ځان مسوولیت بولم چې په دې انسان ته د خدمت به جبهه کې د برخه وال په توگه وجنگیرم. له دې ځایه همدا چې د چین هیواد ایرانی ډلې طب پوهانو د کرونا ویروس په اړه لیکلي زیار فارسي متن مي ترلاسه کړ، سمدلاسه مي د هغې پښتو ته اړول پیل کړل. دا لیکنه د دې ویروس په هکله ټول اړین معلومات احتوا کوي. باید وویل شي چې د ژباړې کار مي په ډېره بیره تمام او بي له دې چې انتظار مو اوږد کړم د نیت له لارې یې ستاسو په خدمت کې ږدم.

هیله ده په ځانو زړونه وسوزوئ، اعظمي گټه ځینې پورته، د دې وژونکې بلا څخه د ژغورنې په موخه یې ټولې سپارښتنې عملي کړئ.

وروستی خبره دا چې د گران پلارجان ژباړن، ژورنالست او لیکوال ښاغلي گل شریف هڅاند څخه چې د دې اثر په ادبي سمونه او د ښاغلي شفیق الله شفیق څخه چې د پښتۍ په ډیزاین کې یې زیات زیار ویوست نړۍ مننه کوم.

ډالی

ګرانو والدينو او د افغانستان ټولو

ډاکټر صاحبانو ته دې ډالی وي.

فهرست

مخ	عنوان
۱۱	په یوه دقیقه کې د کوئید ۱۹ نوي ویروس له کبله د سرو له التهاب سره بلدیډل
۱۱	• ویروس ته عمومي کتنه
۱۱	• سرچینه او ککړتیا
۱۱	• د انتقال لارې
۱۲	• مساعد اشخاص
۱۲	• د اخفاء (پتیدو) دوره
۱۲	• د ناروغۍ علایم
۱۳	• درملنه
۱۳	• مخکینی خبرتیا
۱۴	په فردي وقایه کې کلیدی ټکي
۱۴	• په کور کې
۱۵	• د کورني قرنطین اهمیت او هدف څه دی؟
۱۵	• کومو کسانو ته لازمه ده چې کور کې قرنطین شي؟
۱۶	• په کور کې څه ډول باید قرنطین شي؟
۱۹	• په کور کې
۱۹	• کوم وخت له ماسک څخه باید گټه واخیستل شي؟
۱۹	• له کوم ډول ماسک څخه باید گټه واخیستل شي؟
۲۰	• له ماسک څخه سمه گټه اخیستل څه ډول دی؟
۲۱	• ایا کولای شو د فلتر لرونکي ماسک څخه گټه واخلو؟
	• ماسک

۲۲	<ul style="list-style-type: none"> • د څومره وخت له پاره له ماسک څخه گټه اخیستلای شو؟ 	
۲۲	<ul style="list-style-type: none"> • ایا حتماً باید ماسک یو ځل استعمال شي؟ 	
۲۲	<ul style="list-style-type: none"> • هغه ماسک چې څو ځلې ترې گټه اخیستل شوي وي، څه ډول یې وساتو؟ 	
۲۳	<ul style="list-style-type: none"> • د ماسک څخه د گټې اخیستو وروسته باید ماسک څه ډول کثافاتو ته واچول شي؟ 	
۲۳	<ul style="list-style-type: none"> • امیندواري میندې او ماشومان څه ډول ماسک استعمال کړي؟ 	
۲۳	<ul style="list-style-type: none"> • زارې خلک او هغه ناروغان چې د ماسک څخه د ناراحتۍ احساس کوي، څه باید وکړي؟ 	
۲۴	<ul style="list-style-type: none"> • په ورځیني ژوند کې د دستکشو اغوستو ته اړتیا شته؟ 	د دستکش
۲۴	<ul style="list-style-type: none"> • په ورځیني ژوند کې محافظوي عینکو استعمال ته اړتیا شته؟ 	محافظوي عینکې
۲۵	<ul style="list-style-type: none"> • د ویروس له منځه وړو او ضد عفوني (بې مکرابه کولو) کړنلارې کومې دي؟ 	د مکرابه منځه وړل
۲۵	<ul style="list-style-type: none"> • په کور کې د ضد عفوني (بې مکرابه کولو) وړ کړنلارې کومې دي؟ 	
۲۷	<ul style="list-style-type: none"> • کله باید لاسونه ومینځل شي؟ 	د لاسونو مینځل
۲۷	<ul style="list-style-type: none"> • په کومو موادو سره لاسونه ومینځو؟ 	
۲۸	<ul style="list-style-type: none"> • لاسونه څه ډول باید ومینځو؟ 	

۳۰	• د ټوخي اداب	ټوخي
۳۱	• په خپله د ټوخي ارزيايي	
۳۱	• ايا كوئيد ۱۹ د غايظه موادو له لاري انتقاليري؟	د غايظه موادو له لاري د انتقال
۲۲	• ايا په ليفټ كې د تگ په وخت كې بايد ماسك استعمال كړو؟	ليفټ
۲۲	• د ليفټ د تكمي وهل خطرناك دي؟	
۳۳	• د هوا د تهويي د ستگاه بايد چلان كړو كه نه؟	د هوا د تهويي د ستگاه
۳۴	• ايا امكان شته چې كورني حيوانات د كوئيد ۱۹ ويروس انتقال كړي؟	كورني حيوانات
۳۴	• بيرته كورته د راتگ په مهال څه ډول بايد كورني حيواناتو ضد عفوني (بي مگروبه) كړو؟	
۳۵	• كورني حيوانات د كور څخه د باندې د لوبو اجازه لري؟	
۳۵	• كه چيري كورني حيوان د شكمنو شيانو سره تماس كې شوي وي، بايد هغه قرنطين شي؟	
۳۶	• كوم كسان نيږدې مربوطين دي؟	نيږدې مربوطين
۳۷	• څه ډول متوجه شو چې د مربوط كس سره نيږدې يو كه نه؟	
۳۷	• نيږدې مربوطين بايد كومو تكيو ته پاملرنه وكړي؟	

په مختلفو شرایطو کې په کوئید ۱۹ ویروس باندې د اخته کیدو څخه د وقایې لارې- چارې ۳۸		
۳۸	<ul style="list-style-type: none"> • په کور کې څه ډول د کوئید ۱۹ نوي ویروس څخه مخنیوی وکړو؟ 	په کور کې اوسیدل
۳۹	<ul style="list-style-type: none"> • په کور کې څه ډول ویروس له منځه یوسو؟ 	
۳۹	<ul style="list-style-type: none"> • د مایعاتو څښل، د بوټو څخه تولید شوي مواد (یوناني بوټي) یا د سرکې خوراک کولای شي چې د کوئید ۱۹ ویروس څخه مخنیوی وکړي؟ 	
۴۰	<ul style="list-style-type: none"> • د غذایی رژیم له پاره احتیاطي اقدامات کوم دي؟ 	
۴۱	<ul style="list-style-type: none"> • ایا د سوپرمارکتونو یا دوکانو څخه اخیستل شوي مواد ضد عفوني (بې مکرابه کولو) ته اړتیا لري؟ 	
۴۱	<ul style="list-style-type: none"> • ایا د باندې غذا سالمه او د خوراک وړ ده؟ ایا غذا ضد عفوني (بې مکرابه کولو) ته اړتیا لري؟ 	
۴۲	<ul style="list-style-type: none"> • له ویروس لرونکي ساحو څخه د راوړل شوي شیانو سره باید څه ډول چلند وشي؟ 	
۴۲	<ul style="list-style-type: none"> • ایا گرم حمام کول او یا خولې کیدل د کوئید ۱۹ ویروس د منځه وړو سبب کیږي؟ 	
۴۳	<ul style="list-style-type: none"> • ایا په کور کې د کولر چالانول بې خطر ده؟ 	
۴۳	<ul style="list-style-type: none"> • ایا د عمومي و سایلو په سطحه لکه قطارې، ځینې او نورو توکو باندې ویروس شتون امکان لري؟ 	په استوګنځي کې د ناروغ څارنه
۴۴	<ul style="list-style-type: none"> • ایا له لیفت څخه ګټه اخیستل د ناروغۍ سبب ګرځي؟ 	
۴۴	<ul style="list-style-type: none"> • ایا د ناروغ په واسطه تولید شوي کثافات د ناروغۍ د خپریدو سبب ګرځي؟ 	

۴۵	<ul style="list-style-type: none">• هغه کړندلارې چې د باندې وتلو په وخت کې باید ورته متوجه و او سو کومې دي؟	د باندې تلل
۴۶	<ul style="list-style-type: none">• د کور څخه د وتو په وخت کې څه شي ته باید پاملرنه وکړو؟	
۴۶	<ul style="list-style-type: none">• د کور څخه د باندې د سپورت کولو پر مهال کومو حافظوي کړنو ته باید پاملرنه وکړو؟	
۴۷	<ul style="list-style-type: none">• په ښار کې د د ترانسپورتي وسيلو څخه د گټې اخيستنې په مهال کومو ټکو ته باید پاملرنه وکړو؟	
۴۷	<ul style="list-style-type: none">• په يوه موټر کې د څو کسانو د تللو په وخت کې باید له ځان څخه څه ډول څارنه وکړو؟	
۴۸	<ul style="list-style-type: none">• په الوتکه او اورگادي کې د تگ په وخت کې باید کومو ټکيو ته پاملرنه وکړو؟	
۴۹	<ul style="list-style-type: none">• په هغه سيمو کې چې ویروس نشته، ايا خلک کولای شي خپل کار ته ادامه ورکړي؟ کومو شيانو ته باید پاملرنه وکړي؟	د کارځای ته بېرته تلل
۵۰	<ul style="list-style-type: none">• هغه کسان چې دوه اونۍ مخکې يې ویروس لرونکي سميو ته سفر کړی او يا هلته اوسيدلي وي، څه ډول باید دنده تر سره کړي؟	
۵۱	<ul style="list-style-type: none">• ايا په کاري ساحه کې د ليفټ څخه گټه اخيستل خطرناک دي؟	کاري ساحه
۵۱	<ul style="list-style-type: none">• د اسنادو د ورکړې - راکړې په وخت کې باید کومو ټکو ته پاملرنه وکړو؟	

<p>۵۱</p> <p>۵۱</p> <p>۵۳</p> <p>۵۴</p> <p>۵۵</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ایا مویابل، سرمیزی تیلیفون او د کمپیوټر کیبورډ باید ضد عفوني (بې مکرابه) شي؟ • کله چې خو تنه په یوه دفتر کې کار کوي، کوم وقایوي اقدامات باید تر سره کړي؟ • په جلسو کې د گډون په صورت کې باید له ماسک څخه گټه واخیستل شي؟ • ایا په اداري محیط کې د هوا د تهویې له مرکزي سیستم څخه گټه اخیستلای شو؟ د گټې اخیستلو په صورت کې ضد عفوني (بې مکرابه کولو) ته اړتیا لري؟ • په کاري سفر، د هیئت سره د لیدو او منلو په صورت کې باید کومو ټکو ته پاملرنه وکړو؟ 	<p>کاري ساحه</p>
<p>۵۵</p> <p>۵۲</p> <p>۵۲</p>	<ul style="list-style-type: none"> • د توکو د اخیستو په ځایو نو کې وقایوي ټکي کوم دي؟ • په روغتون کې وقایوي ټکي کوم دي؟ • په هوټل او رستورانټ کې وقایوي ټکي کوم دي؟ 	<p>عامه چاپیریال</p>
<p>۵۲</p> <p>۵۹</p> <p>۲۰</p> <p>۲۰</p>	<ul style="list-style-type: none"> • کوئید ۱۹ ویروس ته ورته اعراضو علایمو په صورت کې کله درملنې ته اړتیا دی؟ • درملنې ته د تگ په وخت کې باید کومو مواردو ته پاملرنه وکړو؟ • امیندواری میندې په عادي ډول په ډاکټره باندې ځان معاینه کولای شي؟ • ایا ماشومان کولای شي، د ناروغی د خپریدو په وخت کې د ماشوم توب د وخت واکسین ووهي؟ 	<p>د درملنې له پاره مراجعه کړل</p>

په یوه دقیقه کې د کوئید ۱۹ ویروس له کبله د سپړو د التهاب سره بلدیږل

ویروس ته عمومي کتنه

د روغتیا نړیوالې ټولنې یاد ویروس ته 2019-nCoV نوم ورکړی دی. n په مانا د نوي او CoV په مانا دې تاج لرونکي ویروس دی. په عمومي ډول د یاد ویروس ناروغي حاد تنفسي سندروم (SARS) ته ورته، خو په هیڅ وجه یو ډول نه دی.

د ککړیدو سرچینې

د یاد ویروس په واسطه د ککړیدو منبع تر اوسه پورې په کوئید ۱۹ ویروس باندې د اخته ناروغ څخه عبارت دی، خو په دې هم باید پوه شو چې هغه ناروغ چې اعراض، علایم نه لري هم د ناروغۍ د خپریدو سبب گرځي او ټولنې ته زیات خطر لري.

د انتقال لارې

دا ویروس کولای شي چې د یو کس څخه بل کس ته انتقال شي. د تنفسي سیستم افرازات او تماس (له سطحې او یا کس سره) یې د ویروس د خپریدو او انتقال مهمې لارې دي. همدارنگه د هوایي ذراتو له لارې هم دغه ویروس انتقال کیدای شي.

مساعداشخاص

دغه ویروس په عمومي ډول په گڼه گونه لرونکي سیمه کې ښه خپریږي. په زړو او مزمنو ناروغیو اخته کسانو کې یې اعراض، علایم و خیم وي. کوچنیان او نوي زیږیدلي ماشومان هم د گوانس سره مخامخ دي.

د اخفاء (پتیدو) دوره

له ۱ ورځې څخه تر ۱۴ ورځو پورې ده. اخفاء دوره هغې دورې ته وايي چې انسان په ویروس ککړ شوی وي خو اعراض، علایم ونه لري، ولې د ویروس د انتقال وړتیا لري او ټولني ته تر ټولو خطرناک حالت همدا دی.

د ناروغۍ اعراض او علایم

دغه ناروغي په عمومي ډول د تبې، ستړیا او وچ ټوخي په ډول راڅرگندیږي. یو کم شمیر ناروغان د پوزې بندښت او پوزې بهیدل لري. همدارنگه په ځینو ناروغانو کې یوازې تبه او کمه ستړیا راڅرگندیږي. هغه ناروغان چې دغه ناروغي په کې وخیمه کیږي، له یوې اونۍ وروسته په تنفسي ستونزو باندې اخته کیږي.

درملنه

د یاد ویروس د درملنې له پاره درمل د تولید په حال کې دي، خو تر اوسه کوم اغیزمن میتود چې د یاد ویروس په مقابل کې ځواب ووايي تائید شوی نه دی.

د ناروغۍ انزار

د زیاتره ناروغانو انزار ښه دي او د یو شمیر کمو ناروغانو حالات بحراني کیږي. په عمومي ډول په زړو اشخاصو او په نورو ناروغیو اخته ناروغانو کې انزار ښه نه وي. په ماشومانو کې هم دغه ناروغي په کمه اندازه رامنځ ته کیږي.

په فردي وقایه کې مهم او کلیدي ټکي

کورني قرنطین

د کورني قرنطین هدف او اهمیت څه دی؟

له قرنطین څخه هدف په فریځي او جسمي ډول په کور کې پاتې کیدل، په ټولنه کې د ناروغ تگ - راتگ څخه مخنیوی او د مخامخ کیدونکي کس او دریم کس د اخته کیدو څخه مخنیوی دی.

کله چې ناروغ پرته له نښو، نښانو او یا ناروغي ولري، کورني قرنطین د ستونزو د حل یو بڼه او مهم انتخاب دی چې دغه ستونزې طبي کارکوونکي هم نشي حلولی. خو د هر ډول نښو، نښانو د راڅرگندیو په صورت کې باید ناروغ روغتون ته مراجعه وکړي.

په دې موده کې په فردي ډول کولای شي چې په رسنیو کې فعالیت، اشپزي، کتاب لوستل، چای څښل او داسې نور د بدن وړتیا پیدا کوونکي فعالیتونه تر سره کړي، تر څو کوئید ۱۹ ویروس د تکثروړتیا له لاسه ورکړي او له منځه لاړ شي.

کوم کسان باید په کور کې قرنطین شي؟

- هغه کسان چې د ۱۴ ورځو په بهیر کې چین (ووهن ښار) او نورو هغو هیوادونو او ښارونو ته چې یاد ویروس په کې مثبت دی، یا هغه محلي سیمو ته چې هلته ناروغان ګرځیدلي وي، سفر کړی وي.
- هغه کسان چې د ۱۴ ورځو په جریان کې د مشکوکو ناروغانو سره تماس کې شوي وي (د زیاتو مالوماتو له پاره ۳۲ پانې ته مراجعه وکړئ). که چیرې یادو کسانو باندې شک موجود وو (د زیاتو مالوماتو له پاره ۱۲ پانې ته مراجعه وکړئ) باید ځان په کور کې قرنطین کړي او د اعراضو، علایمو په څرګندیدو سره ژر تر ژره روغتون ته مراجعه وکړي. (ډاکټر ته د مراجعې په هکله په ۵۹ پاڼه کې په تفصیل سره مالومات لیکل شوي دي).

څه ډول ځان په کور کې قرنطین کړو؟

➤ د قرنطین محیط

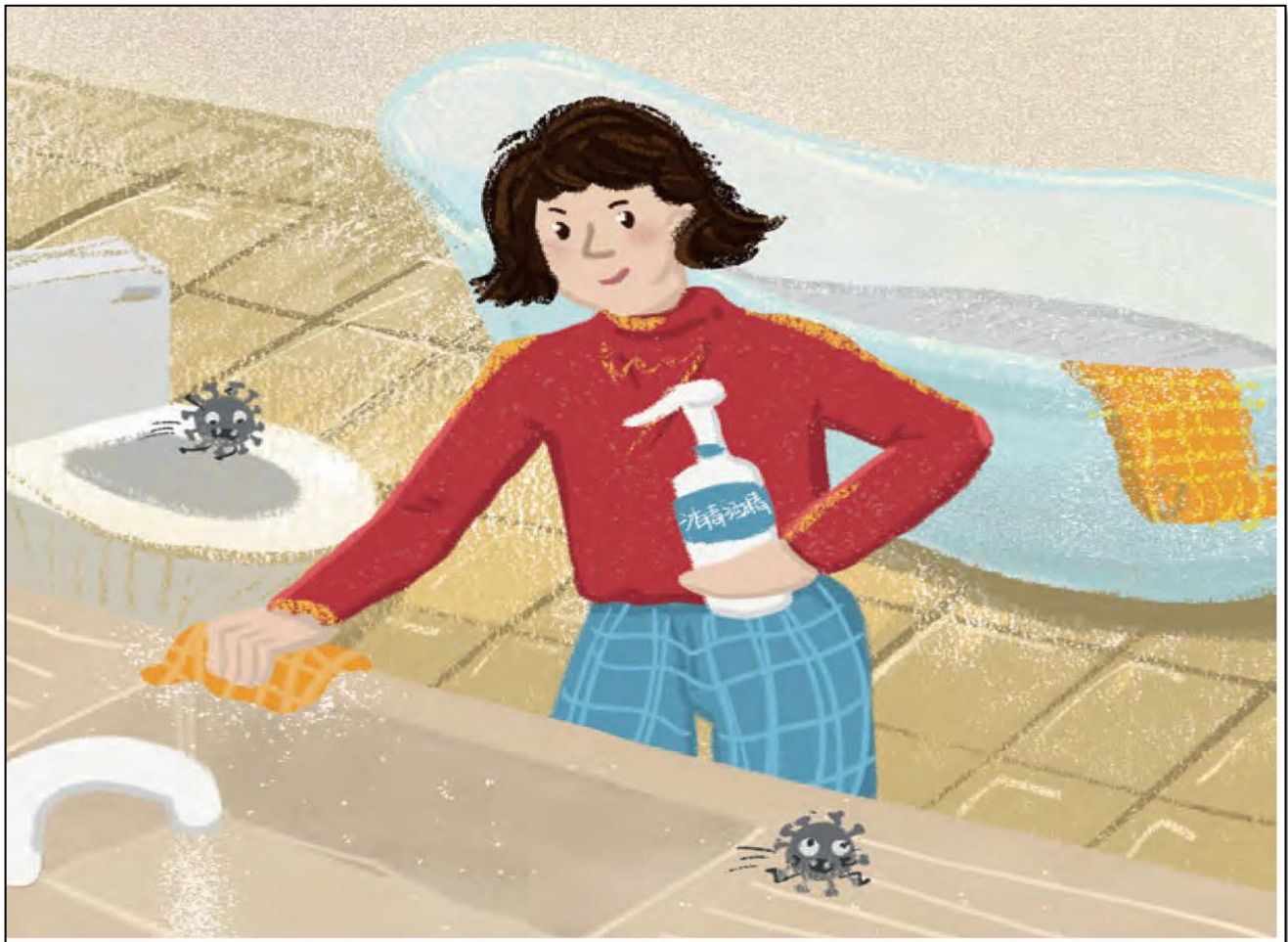
- قرنطین شوی کس باید په جلا کوټه کې چې بڼه تهویه ولري ژوند وکړي. د گډو ځایونو لکه اشپزخانه، حمام او داسې نورو تهویه باید ډاډمنه وي (کړکي باید خلاص وي).
- د کورنۍ نور غړي باید په بیل اطاق کې ژوند وکړي او که چیرې اطاق نه وي نو د قرنطین شوي کس سره باید یو متر فاصله ولري.
- قرنطین شوی کس باید خپل فردي او د کورنۍ سره گډ فعالیتونه تر ټولو کمې کچې ته ورسوي. په خاص ډول د یاد کس سره باید له یو ځای خوراک څخه ډډه وشي.
- ځینې توکي لکه مسواک، ځان پاک، چاقو، پنجه، تشناب (کناراب، کموډ) چپرکت او داسې نور په گډه استعمال نه شي.
- د قرنطین شوي کس سره باید له ملاقات څخه ډډه وشي.

➤ د ناروغ مراقبت (نرسینګ اهتمامات)

- قرنطین شوي کس له پاره د یوه سالم او له ناروغیو څخه د پاک کس ټاکل، ترڅو یې د نرسینګ اهتمامات تر سره کړي.
- نرس باید قرنطین شوي کس ته د ورتلو په وخت کې ماسک استعمال کړي (د ماسک په هکله په ۱۹ پاڼه کې مکمل مالومات شته).
- د قرنطین شوي کس سره د تماس یا اطاق ته د ور د ننه کیدو څخه وروسته نرس (ټاکل شوی کس) باید د خپلو لاسونو وقایه د خوراک د برابرولو، ډوډۍ خوړلو څخه مخکې او تشناب (کناراب، کموډ) ته د تگ څخه وروسته رعایت کړي. که چیرې د ککړتیا کومه نښه شتون ولري، په پاکو اوبو او صابون سره لاسونه باید و مینځي.

د ویروس له منځه وړل

- هره ورځ د خوب ګوتې لوبني او دستشوي د مکروب ضد موادو په واسطه باید ضد عفوني (بې مکروبه) شي.
- د مختلفو لباسونو د ککړتیا څخه د مخنیوي په خاطر د قرنطین شوي کس کالي او د خوب روجایي په ګرمو اوبو کې چې د ۶۰ - ۹۰ سانتي ګراد پورې تودوخه ولري، د کور له نورو توکو څخه په بیل ډول ومینځئ.
- د کالیو د مینځلو له پاره باید له دستکشو څخه ګټه واخیستل شي او وروسته لاسونه په صابون او پاکو اوبو باندې ومینځل شي.

➤ د بدن ترشحات او فضوله مواد

- تنفسي ترشحات: د ټوخي او پرینجی په وخت کې باید ټول کسان له طبیی ماسک، یا کاغذي دستمال او یا له خپل څنگلې (لستونې) څخه د خولې او پوزې په پټولو کې گټه واخلي. له ټوخي او پرینجی وروسته باید خپل لاسونه و مینځي. هغه دستمال چې په مستقیم ډول د خولې او پوزې سره تماس کې وو، که د مینځلو وړ وو، مینځل که نه لیرې باید وغورځول شي.
- فاضله مواد: د قرنطین شوي کس له غایطه موادو، ادرار، خولو او تنفسي ترشحاتو سره د تماس په صورت کې باید له دستکش څخه گټه واخیستل شي. د قرنطین شوي کس څخه پاتې شوي توکي باید په یوه کڅوړه کې تراچولو وروسته په جلا ډول په باطله دانۍ کې واچلول شي او د موادو د ایستلو په وخت کې ورته متوجې واوسي. همدرانگه د ناروغ د غایطه موادو څخه وروسته باید کموډ پسې زیاتې اوبه خلاصې شي.
- ککر توکي: ککر توکي لکه دستکش، کاغذي دستمال او ماسکونه باید د قرنطین شوي کس په اطاق کې ټول او تر نښه کولو وروسته لیرې وغورځول شي.
- د خوراک لوبني: د قرنطین شوي کس لوبني باید په نښه شي. تر خوراک وروسته باید په اوبو او لوبني مینځونکي شامپو پاک و مینځل شي. غورځولو ته یې اړتیا نشته.

➤ د قرنطین څخه د وتلو ستندردونه (شرایط)

- که چیرې له ۱۴ ورځو څخه وروسته په قرنطین شوي کې د ناروغۍ اعراض علایم راڅرنگد نه شول، یاد کس کولای شي د قرنطین له ساحې څخه ووځي.

ماسک

➤ له ماسک څخه باید کله گټه واخیستل شي؟

له ماسک څخه گټه اخیستل: ماسک باید د چاسره د ملاقات په وخت، یوه عمومي ځای ته د تلو په وخت، گڼه گونو او سرپټو ځایوته د تگ په وخت او د حمل، نقل په وسیلو کې د تگ په وخت استعمال شي.

د ماسک نه استعمالول: په شخصي یا فردي ځایونو کې ماسک ته اړتیا نشته.

➤ له څه ډول ماسک څخه باید گټه واخیستل شي؟

- عام خلک (پرتله له ډاکټرانو او هغه پرسونل څخه چې په دې بحران کې ایسار دي) باید له یو ځل مصرف کیدونکی طبي ماسک څخه گټه واخلي.
- د کارکوونکي له پاره په گڼه گونو ساحه کې لکه روغتونونه، هوایي میدانونه، د موټرو تم ځایونه، مترو، عمومي ملي بسونه، الوتکې، کاروانونه، سوپرمارکتونه، هوټلونه او داسې نورو ځایو کې، همدرانگه پولیسو او امنیتي اورگانونو کې، پیغام وړونکي ... او هغه کسان چې په کور کې قرنطین ناروغان لري، دوی ته د جراحي ماسک او یا هغه سټنډرډ KN95/N95 ماسکونه چې د وړو زرو مخه نیسي توصیه کیږي. دغه کسانو ته کاغذي ماسکونه، فعال کاربن لرونکي ماسکونه، مالوچو څخه جوړ شوي ماسکونه او اسفنجي ماسکونه نه توصیه کیږي.

له ماسک څخه سمه گټه اخیستل څه ډول دی؟

له یو ځل مصرف کیدونکو طبي ماسکونو څخه گټه اخیستل:

طبي ماسکونه په لاندې ډول دي.

1) د ماسک فلزي میله په پوزه باندې ځای نیسي او پاتې هوا په برخه یې لاندې او

د مخ خواته را ځوړندیږي.

2) د ماسک هوا په برخه د خولې، پوزې، پاسنې او لاندینۍ ژامې طرف ته

خلاصیږي.

3) د گوتو په واسطه د فلزي میلې له وسط څخه د اطرافو خوا ته په ملایم ډول

فشار ورکول کیږي، تر څو د پوزې سره موازي ځای ونیسي.

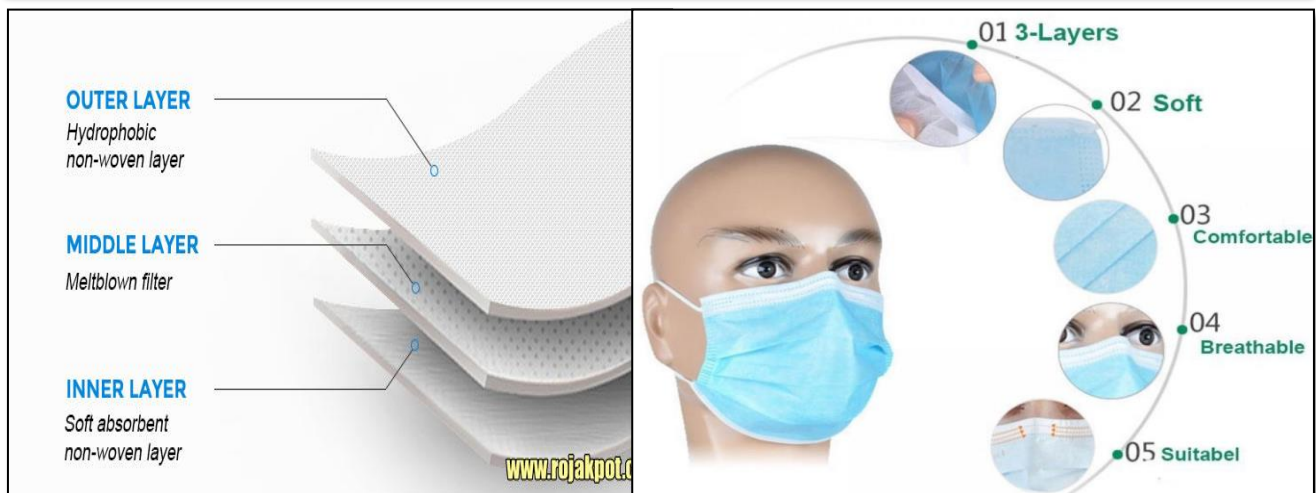
4) ماسک په منظم ډول په مخ باندې داسې ځای پر ځای کړئ، څو مخ سره وصل

شي.

ستندرد طبي ماسک درې طبقې لري: باندینۍ طبقه چې ماسک ته د اوبو او وړو

قطرو د ننوتو څخه مخنیوی کوي، منځینۍ طبقه چې د فلتر دنده په غاړه لري؛

داخلي طبقه چې پوزې او خولې ته نږدې وي او د رطوبت د جذب دنده په غاړه لري.

ایا کولای شو د فلتر لرونکي ماسک څخه گټه واخلو؟

بلې عام خلک کولای شي له فلتر لرونکي ماسک څخه گټه واخلي، ځکه چې دغه ماسک کولای شي له نوموړي کس څخه ساتنه وکړي، خو مشکوک او په دغه ویروس اخته کسان دې بیا فلتر لرونکي ماسک نه استعمالوي، ځکه چې فلتر لرونکي ماسک نه شي کولای چې باندې خوا ته د تنفسي افرازاتو د مخنیوي سبب وگرځي.

➤ د څومره وخت له پاره له ماسک څخه گټه اخیستلای شو؟

ایا ضرور باید د یو ځل مصرف کوونکي ماسک څخه گټه واخیستل شي؟

په عام ډول په هغه شرایطو کې چې په ویروس ککړ او یا شکمن ناروغ سره د تماس خطر شتون ونه لري، کولای شو چې تر مناسب وخته پورې او یا هم له ماسک څخه د دوهم ځل له پاره گټه واخیستل شي. د ماسک د استعمال په وخت کې باید مخکې له مخکې لاسونه ومینځل شي او د ماسک له داخلي سطحې سره هیڅ کله لاسونه تماس کې نه شي.

هر کله چې ماسک د توخي یا پرینجی د افرازاتو په واسطه لوند او یا د نورو شیانو په واسطه ککړ شو، رنگ تغیر وکړو او یا خراب بوی یې پیدا کړو باید ژر تر ژره تبدیل شي.

➤ څو ځله استعمال شوی ماسک څنگه باید وساتو؟

که چیرې څو ځله د ماسک څخه د گټې اخیستلو اړتیا وه، باید ماسک په پاک، وچ او داسې ځای کې ځوړند شي چې د هوا تهویه موجوده وي او یا په کاغذي پاکټ کې چې هوا ورتیريزي وساتل شي.

دا اړینه ده چې ماسکونه باید په جلا ډول وساتل شي او یو له بل سره له تماس څخه یې ډډه وشي. د هر چا ماسک باید مالوم شي. طبي سټندرد محافظوي ماسک نه مینځل کیږي، نه حرارت ورکول کیږي او نه هم ضد عفوني (بې مکروبه) مواد او نورې لارې چارې پرې استعمالیږي. د طبي ماسک څخه پرته د نورو ماسکونو په هکله د هغه ماسک د استعمال له پاره ورسره خپل لارښود موجود وي چې د هغې مطابق ورڅخه گټه اخیستل کیږي.

څه ډول استعمال شوی ماسک لیرې واچوو؟

د عادي خلکو په واسطه له ماسک څخه تر گټې اخیستنې وروسته ماسک د نوي کرونا ویروس خطر نه لري، چې تر استعمال وروسته باید په پلاستيکي کڅوړه کې واچول شي. د کڅوړې خولې تر تړلو وروسته د نورو موادو په شان په باطله دانی کې اچول کېږي.

د مشکوکو او ناروغو کسانو، مراقبت کوونکي نرس او نور پرسونل ماسکونه باید د روغتون د نورو موادو په ډول جمع، مشخص لیرې ځای ته تر اچولو وروسته لاسونه په ضد عفوني (بې مکروبه) موادو و مینځل شي.

امیندواری میندې او ماشومان څه ډول ماسک انتخاب کړي؟

- امیندواری میندې خپلو شرایطو ته په کتو چې څه ډول په راحت کې وي باید محافظوي ماسک ځان ته انتخاب او استعمال کړي.
- ماشومان چې د ودې او نمو په مرحله کې دي او د وجود جوړښت یې کوچنی دی، باید د ماشومانو له محافظوي ماسک څخه گټه واخلي.

زړه کسان او په نورو ناروغیو اخته کسان چې د ماسک څخه ناراحته وي، څه باید وکړي؟

زړه کسان او په نورو ناروغیو لکه قلبي، د سږو مزمونو ناروغیو باندې اخته کسان ممکن د ماسک تر استعمال وروسته د ناراحتۍ احساس وکړي او یا یې پخوانۍ ناروغي شدت پیدا کړي چې په دې صورت کې باید له اړونده متخصص ډاکټر څخه مشوره واخلي.

دستکش

په ورځني ژوند کې دستکشو اغوستو ته اړتیا شته؟
اړین نه دي: په ورځني ژوند کې صرف همدومره کافي دی، چې خلک په منظم ډول خپل لاسونه و مینځي.

اړینه ده: د نرسینګ پرسونل او ډاکټران، د ناوړغ سره نیردې تماس لرونکي کسان، د لوازمو د حمل او نقل پرستونل او نور کارکوونکي چې په ګڼه ګڼه ساحه کې تګ او راتګ کوي، د خطر د کموالي او د تماس په واسطه د میکروب د انتقال د مخنیوي له پاره باید دستکشو څخه ګټه واخلي. خو له دستکشو څخه ګټه اخیستل د لاسونو د حفظ الصحه ځای نه شي نیولای، نو باید لاسونه په منظم ډول و مینځل شي.

محافظوي عینکې

ایا په ورځني ژوند کې محافظوي عینکو ته اړتیا شته؟
په ورځني کار او عادي ژوند کې د لاسونو پاکوالي او وقایه کافي دی. که چیرې لاسونه په منظم ډول و مینځل شي او ناپاک لاسونه سترگو سره تماس کې نه شي، نو عینکو ته اړتیا نشته.

د میکروب له منځه وړل

➤ ضد عفوني (بې مکروبه کول) او د ویروس له منځه وړلو ډولونه کوم دي؟

د کوئید ۱۹ نوي ویروس له کبله د سینه بغل د تشخیص او درملنې د طرحې په اساس پنځم تجروبي جلد (The fifth experimental version) چې په چین کې نشر شوی دی، ویروس د ماورای بنفش شعاعو او گرمۍ په مقابل کې حساس دی. د سانتي گراد په ۵۲ درجو کې د ۳۵ دقیقو، دای ایتایل ایترو، ۷۵ سلنه ایتانول (الکول)، کلورین لرونکي ضد عفوني مواد، پراستیک اسید، کلوروفارم او نور یو شمیر شحم حلونکي مواد کولای شي په مؤثر ډول ویروس له منځه یوسي، خو **کلورهیگزیدین** په یاد ویروس باندې کوم اغیز نه لري. څه رنگه چې تر اوسه د نوي کرونا ویروس په مقابل کې مؤثرې خاصې ضد عفوني نوي تگلارې نه دي مشخصې شوي، نو له همدې کبله له نورو ضد عفوني تگلارو څخه تر اوسه استفاده نه کیږي.

➤ په کور کې د ویروس په مقابل کې ضد عفوني لارې چارې کومې دي؟

د جلد ضد عفوني کول: د انسان جلد د ضد عفوني کولو له پاره کولای شو چې په جلد باندې الکول ووهو او یا دا چې مربوطه عضوه لکه لاس په الکولو کې د ننه کړو.
د کور محیط ضد عفوني کول: په کور کې د شيانو د سطحو د ضد عفوني کولو له پاره له الکولو او یا کلورین لرونکي موادو څخه استفاده باید وکړو. د ضد عفوني مادې اغیز، د هغې گټې او خطر ته باید پاملرنه وشي.

ضد عفوني مواد په لاندې ډول دي:

1) الکل چې د استعمال وړ ماده دی، خو د ضد عفوني عمل په خاطر باید په زیاته سطحه باندې سپرې نه شي (ونه شیندل شي)، ځکه چې په هوا کې د ایتانولو (الکولو) د لوړ غلظت شتون د اور لگیدو سبب ګرځي.

2) کلورین لرونکي موادو څخه د ضد عفوني مادې په ډول د ګټې اخیستو په صورت کې باید د کلورینورقیق والي (رنگوالي) ته خاطر پاملرنه وشي او له نورو ضد عفوني موادو سره یې له مخلوط کولو ډډه وشي، ځکه ممکن د زهري ګاز تولید سبب وګرځي. د دغو ستونزو د مخنیوي په خاطر باید د مربوطه مالوماتو پانې څخه چې ورسره شتون لري، ګټه واخیستل شي.

د حرارت په مقابل کې مقاوم مواد: د کور هغه شیان چې د حرارت په مقابل کې مقاومت لري کولای شو د ۱۵ دقیقو له پاره په اوبو کې جوش ورکړو.

د لاسونو مینځل

څه وخت باید خپل لاسونه و مینځو؟

له عامو ځایونو لکه دفتر او دې ورته نور ځایونو څخه د بیرته راگرځیدو، د شیانو د لمس، له ټوخي او پرینجی، د ماسک له لیرې کولو، د ککړو شیانو د لمس او د ډوډۍ خوراک څخه مخکې او وروسته لاسونه په پاکو اوبو او صابون باندې باید و مینځل شي.

په کومو موادو سره لاسونه باید و مینځل شي؟

د لاس مینځلو مایع، روانې اوبه او صابون او یا ضد عفوني مایع چې الکول لرونکي وي، د لاس مینځو په وخت کې دې ورڅخه گټه واخیستل شي.

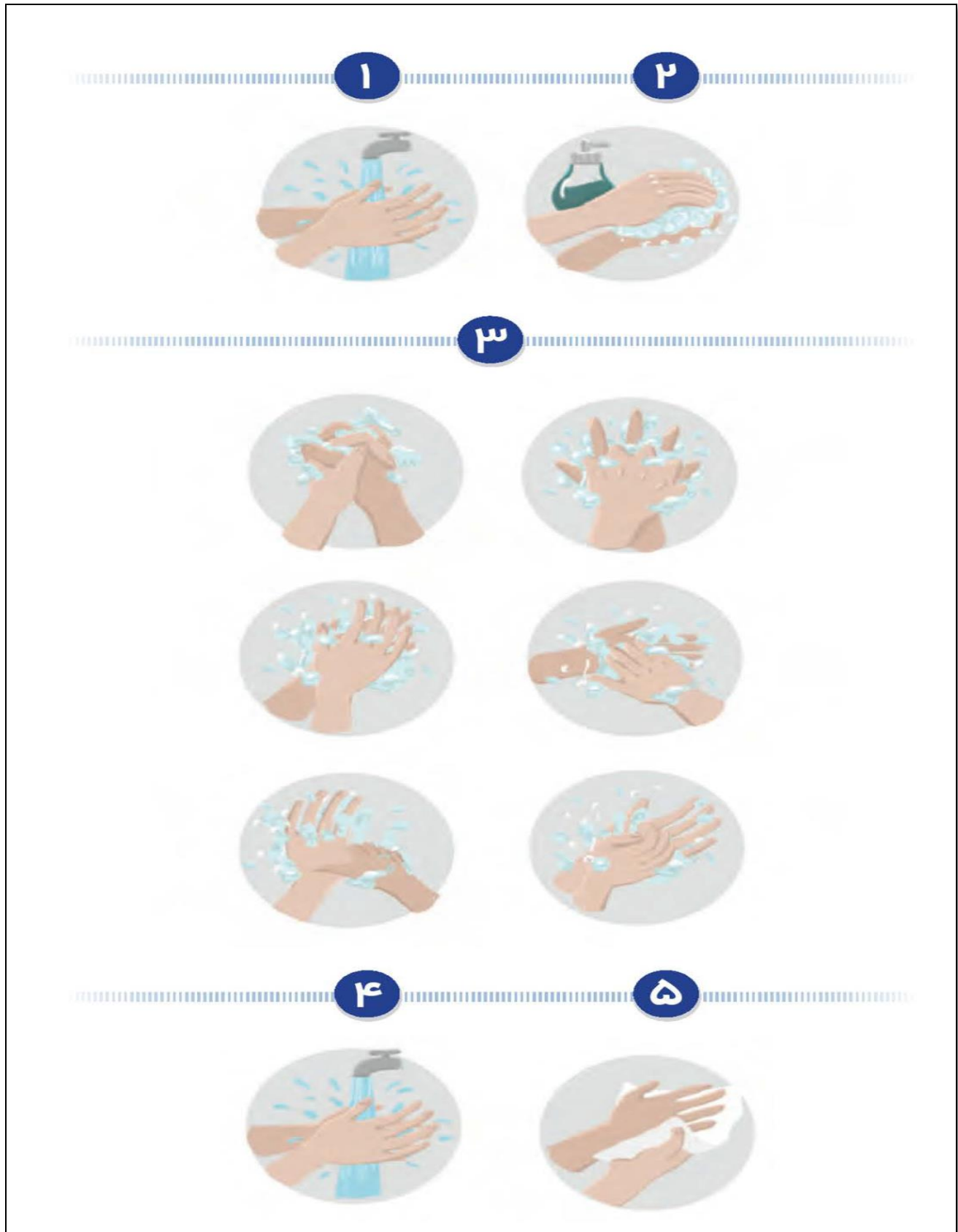
The
Guardian

څه ډول باید لاسونه و مینځو؟

- 1) لاسونه باید د روانو او بو لاندې لاندې شي.
- 2) مناسبه اندازه لاس مینځونکي مایع یا صابون په مساوي ډول د لاس په ورغوي، شا، گوتو او ننۍ برخو باندې ووهل شي.
- 3) لاسونه تر ۱۵ ثانیو پورې یو له بل سره په لاندې ډول وموښل شي.
 - a. د ورغویو او گوتو لاندې ځایونه یو له بل سره موښل.
 - b. د یو لاس ورغوي په واسطه د بل لاس شا باید وموښل شي.
 - c. د لاس ورغوي په داسې ډول وموښل چې گوتې سره لیرې وي.
 - d. د یو لاس گوتې د ننه خواته سره ټولې کړئ او د گوتو شاتني برخه د بل لاس د ورغوي په واسطه وموښئ.
 - e. د یو لاس د غټې گوتې دورانې مینځل د بل لاس په واسطه او برعکس عمل تر سره کول، تر څو دواړه غټې گوتې پاکې شي.
 - f. د یو لاس د ورغوي په واسطه د بل لاس د گوتو د سرونو دورانې موښل او برعکس عمل تر سره کول، تر څو د بل لاس گوتې هم پاکې شي.
- 4) وروسته لاسونه د روانو او بو لاندې و مینځئ.
- 5) لاسونه د پاک دستمال او یا پاک لاس وچوونکي کاغذ په واسطه وچ کړئ.

توخي (Cough)

د توخي ادا ب:

د توخي او پرينجي په وخت کې خوله او پوزه بايد د لاس د څنگلې او يا د ستمال په واسطه پټه کړو، لاس هيڅ کله هم بايد د خولې او پوزې وړاندې برخه کې (مخې ته) ونه نيول شي.

په توخي او پرينجي کې په زياته اندازه وېروسونه هوا ته ازادېږي. په هغه صورت کې چې ژر لاسونه ونه مينځل شي، د ځينو ځايونو لکه دستگير، د ليفټ ټکمه، کتاره، چوکۍ او نورو شيانو د ککړتيا سبب گرځي. که چيرې دغه ککړ ځايونه روغ کس لمس او مخکې له دې چې لاسونه و مينځي، ککړ لاسونه مخ، پوزې او سترگو ته يوسي نو دغه کس هم په ياده ناروغۍ اخته کېږي. خو که چيرې د توخي په وخت کې خوله او پوزه په ستمال يا څنگلې په واسطه پټه شي، وېروس د جامو په سطحه باندې خورېږي او د بدن سطحه نه ملوټه کوي، چې بيا هم په ټينگار سره درڅخه هيله کېږي چې د توخي ادا ب مراعات کړي. په ورته وخت کې که د لاس مينځلو څخه مخکې د بدن کومه برخه لمس شي، په خاص ډول خوله، پوزه، سترگې او نور مخاطي غشاء لرونکي اعضاء نو وېروس به د لاسوله لارې ستاسو بدن ته سرايت وکړي.

په خپله د توخي ارزيايي کول (ارزول)

د توخي په هکله مفصل مالومات په ۵۸ پاڼه کې «د درملنې له پاره مراجعه» موجود دي.

د غایطه موادو له
لارې انتقال

آیا کوئید ۱۹ د غایطه موادو له لارې انتقالیدلی شي؟

په اوس وخت کې د ویروس د بدن نوکلئید اسید شته والی د ناروغ په غایطه موادو کې مثبت اعلان شوی دی، خو دا په دې مانا نه دی چې د غایطه موادو له لارې ویروس انتقالیږي. د اوس له پاره د دې خبرې ډیر تحقیق گټور نه دی، ځکه د یوې عمومي ویرې رامنځ ته کیدو سبب گرځي. په اوس وخت کې په هوا کې د معلق (زورند) ذراتو په ذریعه او د هضمې سیستم له لارې ویروس انتقال احتمال زیات دی، چې باید دې مسئلې ته زیاته پاملرنه وشي او لاندې تدابیر باید عملي شي.

1) د ډوډۍ خوراک څخه مخکې او د حاجت رفع کولو څخه وروسته باید په سټنډرډ ډول لاسونه و مینځل شي.

2) دست شوی ته له داخلید پس او د سیفون تر ایستلو د مخه دروازه (کچ نل) باید بند شي.

نوټ: تر اوسه دا خبره چې د غایطه موادو له لارې انتقالیږي بې ځوابه پاتې ده.

لیفت

ایا په لیفت کې د سپریدو په وخت کې باید ماسک استعمال شي؟
ایا د لیفت د تکمې وهل خطرناک دي؟

د لیفت په کبین کې د هوا جریان ډیر کم وي، نو په لیفت کې د سپریدو په وخت کې باید ماسک استعمال شي. ممکن د لیفت تکمه په ویروس باندې ککړه وي چې د تکمې وهلو په صورت کې د ویروس د انتقال سبب ګرځي، نو په دې اساس باید د تکمې وهلو څخه مستقیماً په ګوته مخنیوی وشي او که په ګوته مو تکمه ووهله، د لیفت څخه تر وتلو وروسته ژر تر ژره باید لاسونه و مینځل شي او تر مینځل کیدو مخکې باید د بدن نورې اعضاوې لمس نه شي.

په لیفت کې سپریدل باید کم شي او لوړو پوړونو ته له زینې څخه ګټه واخیستل شي. بیا هم په هغه سیمو کې چې د ویروس خطر کم دی، د لیفت موضوع دومره جدي نه دی، خو په لیفت کې باید ماسک استعمال شي. د لیفت څخه تر وتلو وروسته باید ژر تر ژره لاسونه و مینځل شي.

ایا د هوا د تهويې دستگاه چالان کړو که نه؟

د مرکزي تهويوي سيستم په چالانولو سره د ناروغۍ د انتقال خطر شتون لري، نو د وېروس د خپرېدو په صورت کې بايد د تهويې مرکزي سيستم څخه کمه گټه او يا هيڅ گټه وانه اخیستل شي. هر کله چې غواړي د تهويې سيستم څخه گټه واخلي بايد لاندې ټکو ته پاملرنه وکړي.

- 1) په عين وخت کې بايد له پکې څخه هم گټه واخیستل شي.
- 2) لازمه ده چې تهويه کيدونکي هوا ضد عفوني شي او د کوتې په ټولو شيانو باندې ضد عفوني سپري ووهل شي.
- 3) په معين وخت کې د اطاق کړکي بايد خلاص شي ترڅو هوا د اطاق د ننه جريان پيدا کړي.

کورني حیوانات

ایا امکان لري چې کورني حیوانات د کوئید ۱۹ ویروس د انتقال سبب وگرځي؟

تر اوسه پورې هیڅ داسې شواهد نشته چې په یاد ویروس باندې پشه، سپی او یا نور کورني حیوانات اخته شوي وي، خو له حیواناتو سره تر تماس وروسته باید لاسونه په صابون او اوبو ومینځل شي، چې په دې سره د حیواناتو څخه انسانانو ته د نورو باکټریاوو لکه اسریشیا کولي او سلمونیا د انتقال مخه نیول کیږي. د کورنیو حیواناتو ډولونه زیات دي خو دا چې تر اوسه مالومه نه دی چې حیوانات یاد ویروس انتقالوي که نه، لازمه ده هغه حیوانات چې له بل ځای څخه راغلي او یا یې ځای مالوم نه وي، په کور کې ونه ساتل شي.

بیرته کورته د راگرځیدو په صورت کې د کورنیو حیواناتو ضد عفوني کول:

کوم خاص ضد عفوني کړنې ته اړتیا نشته، خو د حیواناتو پاکوالی د وترنري ډاکټر د هدایت سره سم چې لازم دی، باید تر سره شي.

له کور څخه د باندې د حیواناتو لوبو ته اجازه شته؟

بلې اجازه شته

که چیرې حیوان د شکمنو او یا په ویروس اخته ناروغانو سره په تماس کې شوی وي باید قرنطین شي؟
د ویروس د خپرېدو په دوره کې داسې وړاندیز کېږي چې حیوان باید قرنطین شي.

نیرېدې مربوطین

نیرېدې مربوطین څوگ دي؟

نیرېدې مربوطین هغه چاته ویل کیږي چې په لاندې ډول یې د شکمنو کسانو، ناروغی او یا ناروغانو سره د تماس تاریخچه موجوده وي.

1) یو ځای اوسیدل، یو ځای تحصیل او کار کول، یا د تماس نور ډولونه لکه د هستوګنځي سره یې نیرېدې پاتې کیدل او یا په یوه ودانۍ کې ناروغ سره ګډه دنده تر سره کول.

2) طبي پرسونل، نرسان، ملاقات کوونکي، تماس لرونکي او د کورنۍ نور غړي چې د ناروغ سره یې نیرېدې اړیکې شتون ولري. همدارنگه هغه کسان چې د ناروغ سره یې ملاقات کړی وي او یا په یوه اطاق کې ورسره اوسیدلي وي.

3) هغه کسان چې د ناروغ سره په یوه موټر کې تللي وي او یا نیرېدې ورسره پاتې شوي وي، لکه په موټر کې د ناروغ مراقبت کوونکي، د ناروغ سره خپل کسان چې موټر کې ورسره تللي وي، نور هغه کسان چې وروسته د بررسی څخه معلوم شي چې دغه کسان په موټر کې ورسره تللي او یا د ناروغ کس سره تماس کې شوي دي.

4) همدارنگه نور هغه کسان چې د هیئت د ارزونې وروسته د نیرېدې مربوطینو په ډول پیژندل کیږي.

څنگه پوه شو چې نیږدې مربوطین یو که نه؟

د نیږدې مربوط کس د تثبیت او ویروس د خطر له معاینې وروسته، د هغوی تر منځ اړیکې او د تماس ډول ته پاملرنه وشي. د هغې سطحې سره تماس چې ناروغ ورسره تماس کې شوی، د ناروغ د شیانو سره تماس او نورو مواردو ته باید خاصه توجه وشي.

په همدې خاطر د ناروغ سره مربوط کس باید د متخصصینو له خوا مالوم شي او خلک باید صرف رښتیني اطلاعات ووايي. سربیره پر دوستانو او همکارانو هغه کسان چې د ناروغ سره په یوه موټر کې سپاره شوي، هم نیږدې مربوطینو کې راځي. له همدې کبله باید د الوتکو، بسونو او دې ته ورته د لیږد ټولو وسایلو په هکله چې ناروغ په کې سفر کړی وي، مالومات تر لاسه کړو. که چیرې د ناروغ سره چا یو ځای سفر کړی وي، باید په کور کې قرنطین شي.

د ناروغ سره نیږدې مربوط کسان کومو مواردو ته باید پاملرنه وکړي؟
اړونده مرجع او ټاکل شویو کسانو ته مکمل مالومات ورکول او هم په کور کې ځان قرنطین کول یې د اساسي کړنو څخه دي.
د قرنطین په هکله مکمل مالوماتو له پاره ۱۷ پانې ته مراجعه وکړئ.

په مختلفو شرايطو کې په کوئيد ۱۹ باندې د اخته کېدو څخه وځايوي لارې، چارې

- د کوئيد ۱۹ نوي وېروس څخه په کور کې څه ډول مخنيوی وکړو؟**
- منظم استراحت، په کافي اندازه ورزش او خوب کول.
 - د وځايوي اصولو په مراعاتولو سره کولای شو د روغتيا ضمانت وکړو: په دوامدار ډول د لاسونو مينځل (د لاسونو مينځلو په هکله مفصل مالومات په ۲۸ پاڼه کې شته)، په ملوټو لاسونو باندې خوله، پوزه او سترگې مه لمس کوئ؛ د ټوخي او پرنجي په وخت کې خوله او پوزه په دستمال او يا څنگلې سره پټه کړئ (د ټوخي او پرنجي په هکله مفصل مالومات په ۳۰ پاڼه کې دي).
 - د کورنۍ غړي بايد يو ځان پاک په گډه استعمال نه کړي او د کور لوبښي بايد پاک وساتي.
 - په کور کې د اوسيدو په وخت کې تهوښي او هوا جريان ته ځانگړي پاملرنه وکړي او کور بايد پاک وساتل شي.
 - سيفون د ايستلو او له دست شتوی څخه د استفادې په وخت کې يې دروازه (کچ نل) بايد بندشي.
 - د اطاق حرارت درجې نارمل ساتل، طبي او يا KN95/N95 ماسک استعمالول او ضد عفوني موادو له برابرولو وروسته ترې گټه واخلي.
 - د وس تر حده له ودانۍ د باندې خپل فعاليتونه راکم کړئ.

- د وس تر حده د هغه ناروغانو سره چې تنفسي علایم (لکه تبه، ټوخی یا پرنجی...) لري، تماس مه نیسئ.
- د وس تر حده د خلکو گڼه گونې ساحې ته نه ورتلل، همدارنگه د خلکو یو ځای تولیدو څخه مخنیوی کول.
- د کورنیو حیواناتو او وحشي حیواناتو سره د نږدې کیدو څخه ځان ساتل.
- ځینې علایمو لکه تبه، ټوخی او داسې نورو ته په ځانگړي ډول باید پاملرنه وشي او د داسې علایمو د ښکاره کیدو په صورت کې باید ژر تر ژره ډاکټر ته مراجعه وکړی (د درملنې په هکله مفصل مالومات په ۵۶ څخه تر ۵۸ پاڼو کې دي).

په کور کې د ویروس له منځه وړلو اصول

په کور کې د ویروس له منځه وړلو په هکله په ۲۵ پاڼه کې په تفصیل سره مالومات موجود دي.

یوناني درمل، بوټي گیاوې او سرکه کولای شي په کوئید ۱۹

نوي ویروس باندې له اخته کیدو څخه مخنیوی وکړي.

هیڅ ډول یوناني درمل، بوټي او گیاوې په کوئید ۱۹ نوي ویروس باندې د اخته کیدو څخه مخنیوی نشي کولای، همدارنگه د سرکې خوراک هم د ویروس په مخنیوي کې کومه خاصه گټه نه لري.

د غذايي رژيم له پاره کوم احتياطي اقدامات بايد تر سره شي؟

- د حيواناتو د ځنډينۍ او خرابو غوښو او د هغې څخه د توليد شويو توکيو د خوراک څخه ډډه کول.
- د حلالو الوتونکو مرغانو غوښې د رسمي مرکز څخه واخلي، د چرگې هگۍ، شيدې او چرگې غوښه په مکمل ډول سمې پخې کړئ.
- د خوراکي شيانو د قطع کولو له پاره ځانگړې تختې او قطع کوونکي الي (چاقو) د خامو او پخو شوو خوراکنو له پاره بايد په جلا ډول وکارول شي او د هر کار د ترسره کولو څخه مخکې بايد لاسونه په پاکو اوبو او صابون و مينځل شي.
- په هغه سيمو کې چې ويروس خپور شوی دی، کولای شى له حلالې غوښې څخه چې ښه پخه شوي وي، استفاده وکړئ.
- غذايي رژيم او متعادلې تغذيې ته بايد خاصه پاملرنه وشي.

ایا د سوپر مارکیټونو او دوکانونو څخه اخیستل شوي مواد ضد عفوني ته اړتیا لري؟

نه اړتیا نشته. صرف لاسونه مو په متواتر ډول و مینځئ، ځکه د شیانو سره د تماس څخه وروسته ممکن د کوټیډ ۱۹ په نوي ویروس ککړ او د انسان وجود ته د داخلیدو وروسته د ناروغۍ سبب وگرځي. همدارنگه که چیرې ککړ لاسونه سترگو، خولې او پوزې ته یوړل شي، ممکن په غیر مستقیم ډول د ویروس د انتقال سبب وگرځي. څرنگه چې د وجود څخه د باندې د ویروس ژوند لنډ دی، نو د ناروغ په واسطه د شیانو تر ملوث کیدو وروسته ویروس په باندې محیط کې له منځه ځي او له حده زیاتې اندیښنې ته اړتیا نشته.

ایا باندېنی غذا صحي او محفوظه ده؟ که ضد عفوني ته اړتیا لري؟

په عمومي ډول تیاره شوي غذا بې خطرې وي، خو باید د یوې معتبرې او د اعتبار وړ مغازې څخه سودا و اخیستل شي. یوازې له دې لارې مطمئن کیږئ چې د وقایوې او صحي اصولو لاندې د دا ډول مغازو غوښې صحي او محفوظې برابرې شوي دي. همدارنگه که چیرې د خوراکی توکو پوښ او یا قوټی خلاص شوي وي، باید مسوول کس ته تر خبر ورکولو وروسته یاد توکي باطله دانۍ ته وغورځول شي او پر ځای یې د نورو سالمو خوراکی توکو څخه استفاده وشي. د خوراکی توکو د پوښ او قوټي له خلاصولو وروسته باید لاسونه په پاکو اوبو او صابون و مینځل او بیا له خوراکی توکو څخه استفاده وشي.

له هغه توکو سره بايد څه ډول چلند تر سره شي چې د ووهن بنار او يا له هغو سيمو څخه چې د ویروس شيوخ په کې زياته ده راوړل شوي وي؟

څرنگه چې کوئيد ۱۹ نوي ویروس د بدن څخه د باندې د کم وخت له پاره ژوندي پاتې کېږي، نو په دغه توکو باندې د ویروس شتون خطر دومره زياته نه وي او کولای شې ياد مواد تر لاسه او بستې يې خلاصې کړي، خو د يادو شيانو سره تر تماس وروسته بايد لاسونه مخکې له دې چې خولې، پوزې او يا سترگو ته يوړل شي په پاکو اوبو او صابون باندې و مينخل شي.

ايا گرم حمام کول او خولې کيدل کولای شي کوئيد ۱۹ نوي ویروس له منځه يوسي؟

کوئيد ۱۹ نوي ویروس په ۵۲ درجو کې وروسته د ۳۰ دقيقو څخه له منځه ځي. دغه د حرارت درجې ته رسيدل او تر ۳۰ دقيقو پورې پاتې کيدل امکان نه لري، همدارنگه د اوبو په دومره لوړ حرارت کې په حمام کې تر ۳۰ دقيقو پورې پاتې کيدل سخت او د انسان بدن ته مضر تماميږي چې ممکن د ځينو ستونزو لکه د سرگيچې، د زړه ضربان، ضعف او د ناروغ د بې هوښۍ سبب وگرځي، خو بيا هم په عادي او منظم ډول حمام کول د ناروغۍ د خطر د کموالي سبب گرځي. د يادولو وړ ده چې له هغه حمام څخه چې مشکوک يا ناروغ کس ترې استفاده کوي، بايد ډډه وشي.

ایا په کور کې د کولر چالانول بې خطرې دی؟

د زیاتو مالوماتو له پاره د هوا تهویې ته چې په ۳۳ پانه کې په مفصل ډول لیکل شوي مراجعه وکړئ.

په ودانیو کې د هوا د تهویې د مستقلو دستگاؤو شتون د ویروس د منتشر کیدو سبب نه گرځي او په دې اساس باید په منظم ډول د کوټو کرکي خلاص شي ترڅو د پاکې هوا له جریان څخه مطمئن شو. همدارنگه د هوا د تهویې دستگاؤې باید په منظم ډول پاکې او یا بدلې شي.

په خپل

استوګنځي کې د

ناروغ مشاهده

(معاینه) کول.

ایا د عمومي وسایلو لکه پنجره، زینه او دې ته ورته نورو شیانو په سطحه ویروس موجود وي؟

دغه ویروس امکان لري د یادو وسایلو په سطحه شتون ولري، له همدې کبله د دغه شیانو سره له تماس څخه باید ډډه وشي او همدارنگه باید ملوث لاسونه خولې، پوزې او سترګو سره په تماس کې نه شي. د یادو شیانو سره تر تماس وروسته مو خپل لاسونه په پاکو اوبو او صابون ومینځئ.

مسوول چارواکي باید د داسې ځایونو او عمومي وسایلو پاکوالي او ضد عفوني ته حق اولیت ورکړي.

ایا له لیفت څخه ګټه اخیستل د کوئید ۱۹ ویروس د ناروغۍ سبب ګرځي؟
 د لیفت په هکله د زیاتو مالوماتو له پاره په ۳۲ پاڼه کې مفصل مالومات شته.
 د یوې ساحې مسوولین باید د ټولنیزو استوګنځیو پاکوالی او ضد عفوني د کار په سر کې وساتي.

ایا د ناروغ په واسطه تولید شوي کثافات د ویروس د انتقال سبب ګرځي؟
 احتمال یې ډیر کم دی، خو بیا داسې توصیه کیږي چې د ناروغ د کثافاتو له باندې ایستلو څخه وروسته باید لاسونه په پاکو اوبو او صابون باندې ومینځل شي، همدارنګه د ضرورت په وخت کې باید له یو ځل استعمالیدونکو دستکشو څخه ګټه واخیستل شي.

د باندې تلل

- هغه ټکي چې د باندې وټو په وخت کې ورته باید متوجه وو؟
- په عامو ځایونو کې چیرته چې ډیر خلک موجود وي، باید له ماسک څخه ګټه واخیستل شي.
 - د امکان په صورت کې په بای سیکل یا خپل شخصي موټر کې لاړ شي.
 - له هغه اشخاصو سره له تماس څخه چې تبه او یا ټوخی لري باید ډډه وشي. د مخامخ کیدو په صورت کې باید یو متر فاصله ورسره ونیول شي.
 - د ټوخي او پرینجی په وخت کې باید له دستمال او یا د لاس څنگلې په واسطه خوله او پوزه پټه شي (د ټوخي په هکله د زیاتو مالوماتو له پاره ۳۰ پانې ته مراجعه وکړئ).
 - په عامو ځایونو کې د وسایلو سره تماس کم کړئ.
 - خولې، پوزې او سترګو ته د ملوټو لاسونو له نیږدې کیدو څخه ډډه وکړئ.
 - په دوامدار ډول لاسونه و مینځئ، د لاسونو د مینځلو له پاره له الکل لرونکي ضد عفوني موادو او یا د الکولي پیډ (ځانګړې لوند کاغذ) څخه استفاده وکړئ.
 - د ناروغۍ د خپریدو په صورت کې هر ډول غونډو ته له تګ څخه ډډه وکړئ.

خپل کور ته د ننوتلو په وخت کې بايد څه شي ته پاملرنه وکړو؟

خپل کالي په عادي ډول ليرې کړی. ← کور ته د ننوتو په ځای کې يې ځورند کړی (يا په داسې ځای کې چې د هوا تهويه په بڼه ډول موجوده وي). ← ماسک ليرې کړی. ← خپل سلاسونه په پاکو اوبو او صابون باندې ومينځئ ← د حمام کولو وخت مو له خوب مخکې وخت څخه د کور ننوتلو وخت ته بدل کړئ (کور د ننوتلو په صورت کې حمام وکړئ). که چيرې دا کارونه مو تر سره کړل، په نوي کرونا ویروس باندې د اخته کیدو چانس مو کميری.

تاسو ته داسې توصيه کيری چې د باندې تگ لباس مو د کورته ننوتو په ځای کې ځورند کړئ او هغه لباس د نورو پاکو لباسونو سره يو ځای مه ځورندوئ. که چيرې د ناوړغ کس سره مو تماس موجود نه وو، په ویروس باندې ستاسو وجود او کالي د ملوث کیدو چانس کم دی، اما د ستاسو په وجود او کاليو باندې د گرد او غبار شتون له کبله هم دا توصيه کيری چې بايد د خوب او اوسیدو اطاق ته ورنه وړل شي. د ماسک په هکله د زیاتو مالوماتو له پاره ۲۲ او ۲۳ پانو ته او د لاسونو مينځلو په هکله مالوماتو له پاره ۲۸ پانې ته مراجعه وکړی.

د کور څخه د باندې د ورزش په وخت کې د محافظتي اقداماتو ډولونه:

د باندې تگ په هکله د زیاتو مالوماتو له پاره ۴۵ پانې ته مراجعه وکړئ. د ویروس د شیع په وخت کې کوبنس وکړئ هغه ځایونو ته چې سر پوښ شوي وي لکه ورزشي سالونونه د تگ څخه ډډه وکړئ. د کور څخه د باندې فعالیتونو او گڼه گڼه سیمو ته له تگ څخه ډډه وکړئ، کولای شئ ځینې د سپورت حرکتونه لکه ایروبیک، یوگا (د بدن سازی ځانگړي حرکات) او داسې نور په خپل کور کې هم تر سره کړئ.

په ښار کې د حمل نقل وسایلو څخه د استفادې په وخت کې کومو ټکو ته باید پاملرنه وکړئ؟

د زیاتو مالوماتو له پاره د «باندې وتلو» برخې ته چې په ۴۵ پانه کې په مفصل ډول لیکل شوي مراجعه وکړئ. د ماسک استعمال ته خاصه پاملرنه وکړئ، د عامو وسایلو او ځایونو د لمس او داسې نورو شیانو له لمس څخه وروسته لاسونه مو په پاکو اوبو او صابون سره ومینځئ.

په موټر کې د تللو په وخت کې له یوه څخه زیات کسان څنګه له ځانه مراقبت وکړي؟ په موټر کې سپاره کسان باید ماسک استعمال او حد تر وسه پورې خبرې کمې وکړي، د توخي ادا باید مراعات کړي. د موټر شیشې د امکان تر حده پورې ټیټې کړئ تر څو د هوا تهویه په ښه ډول تر سره شي.

که چیرې مشکوک یا ناروغ کس موټر ته رادننه شوي وي، تر کوزیدو وروسته باید د موټر د ننه برخه مکمله ضد عفوني شي. د زیاتو مالوماتو له پاره ۲۵ پانې ته مراجعه وکړئ.

په الوتکه کې د پرواز او یا په اورگاډي کې د تگ په وخت باید کومو ټکو ته پاملرنه وکړو؟

د زیاتو مالوماتو له پاره «باندې تلو» په هکله ۴۵ پاڼې ته مراجعه وکړئ.
د هوایي ډکراو اورگاډي له تم ځای څخه تر وتلو وروسته مهرباني وکړئ د مسوولو
کسانو سره چې تېې معاینه تر سره کوي، مرسته وکړئ. د باندې غذايي خوراک کم کړئ،
کوبښښ وکړئ چې ماسک لیرې نه کړئ، خولې، پوزې او سترگو ته د لاسونو له لمس څخه
ډډه وکړئ، د ټوخي په وخت کې خوله او پوزه د کاغذي دستمال او یا څنگلې په واسطه
پټه کړئ. په لاره د تگ په مهال بل شخص سره کم تر کمه یو متر فاصله باید موجوده وي
او د نورو شاوخوا مسافرو روغتیا ته هم باید پاملرنه وکړئ.

که چيرې غير عادي شرايط رامنځ ته شول، د امکان په صورت کې خپلې چوکۍ ته تغير ورکړئ او د موضوع په هکله مسوولو کسانو ته خبر وکړئ. څومره چې امکان لري د هغو لارو څخه چې د خلکو گڼه گڼه په کې زياته وي، ډډه وکړئ. په ښاري ترانسپورت او واگونونو کې تر امکان حده پورې تگ راتگ کم کړئ. په عامو ځايونو کې د اوبو څښلو څخه ډډه وکړئ. هڅه وکړئ له ځان سره د اوبو بوتل خپل ولرئ.

د خپلې الوتنې د شميرې او د اورگاډي په هکله له مالوماتو ځان خبر کړئ. د ناروغۍ په باره کې د حمل نقل وسايلو څخه د گټې اخيستنې له پاره عمومي مالوماتو او خبرونو ته پاملرنه وکړئ. که چيرې تاسو سره په الوتکه يا اورگاډي کې مشکوک او يا ناروغ کس موجود وو، بايد مسوول کسان خبر او ناروغ قرنطين شي.

د کار ځای ته بيرته
تلل

په هغه سيمو کې چې ناروغي نشته خلک کولای شي خپلې دندې ته لاړ شي؟

د دندې په مهال بايد کومو ټکو ته پاملرنه وکړي؟

- که چيرې د ناروغ کس سره د تماس خطر او د ناروغۍ اعراض، علايم موجود نه وي، کولای شئ د ملي مقرراتو مطابق خپلې دندې ته ادامه ورکړي.
- د ناروغ سره د تماس او يا د اعراضو، علايمو په شتون کې بايد معاینې له پاره روغتون ته لاړ شئ، د شرايطو او متخصص د لارښوونې مطابق بايد دنده تر سره او يا ځان قرنطين کړئ.

- هغه کار کوونکي چې دوه اونۍ مخکې د ویروس د شیوع ساحې ته یې سفر کړی وي او یا هلته اوسیدلی وي، څه ډول باید خپلې دندې ته ادامه ورکړي؟
- ژر تر ژره د خپل استوګنځي اړوند طبي مسوولینو سره ځان ثبت کړي. ښار او د خلکو څخه ګڼې ګوڼې ساحې ته له تګ څخه ډډه وکړي.
 - د ویروس د شیوع له سیمې څخه د راتګ وروسته تر ۱۴ ورځو پورې باید د بدن د حرارت درجه په ورځ کې دوه ځله وګوري. د تنفسي علایمو لکه ټوخی، بلغم، سینه بندي، ساه لنډي او داسې نورو اعراضو ته د پاملرنه وکړي. د امکان په صورت کې باید په جلا اطاق کې چې ښه تهویه ولري، یواځې واوسېږي. په دې جریان کې دې د کورنۍ له غړو سره نږدې تماس نه نیسي. په کې کور د قرنطین په هکله د زیاتو مالوماتو له پاره ۱۲ پاڼې ته مراجعه وکړئ.
 - د شکمنو علایمو (لکه تبه، ټوخی، د ستوني درد، سینه بندي، ساه لنډي، بې اشتهايي، ستړیا، بې حالي، زړه بدوالی او قی، سردرد، اسهال، د زړه ضربان، د سترګو سوروالی، د ملا او ورنو په برخه کې حقیف عضلي دردونه او داسې نورو) په شتون کې ژره تر ژره ډاکټر ته مراجعه وکړئ. ډاکټر ته د تګ په هکله مفصل مالومات په ۵۹ پاڼه کې دي.

د نډې ځای

ایا د نډې په ځای کې له لیفت څخه ګټه اخیستل خطر لري؟
د لیفت په هکله په ۳۲ پاڼه کې مفصل مالومات شته.

د اسنادو د راکړې-و کړې په وخت کې باید کومو ټکو ته پاملرنه وکړئ؟
د اسنادو او فایلونو د راکړې ورکړې په وخت کې باید له ماسک څخه ګټه
واخیستل شي، دابه ډیره بهتره وي چې د راکړې ورکړې څخه وروسته لاسونه په پاکو
اوبو او صابون باندې ومینځئ.

ایا موبایل، سرمیزي تیلیفون او د کمپیوټر کیبورډ باید ضد عفوني شي؟
اداري لوازم او تجهیزات باید په منظم او دوریې شکل سره ضد عفوني شي،
کولای شو په الګولو باندې لمده مالوجه باندې موبایل، سرمیزي تیلیفون، د
کمپیوټر کیبورډ او داسې نور شیان ضد عفوني کړو.
(دزیاتو مالوماتو له پاره ۲۵ پاڼې د ویروس له منځه وړولو برخې ته مراجعه وکړئ).

کله چې څو کارکوونکي په يوه دفتر کې دنده ترسره کوي، د وېروس د

وقايې له پاره بايد کوم تدبيرونه په پام کې ونيسي؟

- د خپلې کاري ساحې نظافت بايد مراعات کړي، اطاق کې په دوامدار ډول د هوا تهويه بايد ترسره شي.
- که د وېروس د شتون ويره موجوده وي، بهتره به وي چې په ګڼه ګڼه لرونکي ساحه کې له ماسک څخه ګټه واخيستل شي.
- د وېروس د شيعو په وخت کې د تهويې له مرکزي سيستم څخه ګټه مه اخلئ، که ورته ډيره اړتيا وه د کم وخت له پاره يې د هوا کش سره يو ځای چالان کړئ. د تهويې سيستم لوازم بايد په منظم او دوره يي ډول په ضد عفوني موادو و مينځل شي.
- هر ورځ په منظم ډول دروازې او کرکي خلاص کړئ، ترڅو ودانۍ ته تازه هوا د ننه او تهويه صورت ونيسي.
- په منظم ډول هره ورځ دروازه، دستګير او د ادراې نور لوازم بايد ضد عفوني شي.
- د خپلو لاسونو پاکوالي ته ډيره پاملرنه وکړئ، په ټولو ځايونو کې بايد اوبه، د لاس مينځلو مایع او تشناب کاغذ منظم کيښودل شي. په دوامدار ډول د لاسونو مينځلو سره ځان عادت کړئ.
- که چيرې د ناوړغۍ علايم لکه تبه، ضعف، وچ توخۍ، د سينې درد او داسې نور په يو کس کې وليدل شي، بايد د کاري محل څخه د موقت وخت له پاره منع او د تشخيص او درملنې له پاره لازم اقدام ترسره شي. د زياتو مالوماتو له پاره ۵۶ پاڼې ته مراجعه وکړئ.

په جلساتو کې د گډون په وخت کې باید له ماسک څخه ګټه واخلو؟

- د جلسې د پیل څخه تر پایه پورې له ماسک څخه باید استفاده وکړئ.
- د خبرو-اترو په وخت کې باید له مقابل لوري سره حد اقل یو متر فاصله ولرئ.
- د اطاق یا سالون کې ځای خلاص کړئ، ترڅو د هوا جریان موجود وي.
- د گروهې جلساتو شمیر حد تر و سه کم کړئ.
- د جلسو وخت کنټرول کړئ.

ایا په اداري محیط کې کولای شو د هوا تهویې له مرکزي سیستم څخه ګټه واخلو؟
په هغه صورت چې یاد سیستم څخه ګټه اخلو، ضد عفوني ته اړتیا لري؟

- دروازي او کرکي باید خلاص شي ترڅو اطاق ته تازه هوا جریان پیدا کړي.
- د تهویې له مرکزي سیستم څخه ګټه مه اخلئ او یا ګټه اخیستنه حد تر وسه کمه کړئ، د تهویې د مرکزي سیستم څخه د ګټه اخیستو په وخت کې باید هم مهاله هواکش هم جلالان کړئ.
- د تهویې سیستم باید په منظم او دوریې ډول پاک او ضد عفوني شي.
(د زیاتو مالوماتو له پاره ۳۳ پاڼې ته مراجعه وکړئ).

په کاري سفر کې مراجعینو سره د لیدو په وخت کې باید کومو ټکو ته پاملرنه وکړئ؟

- ټول خلک باید ماسک استعمال کړي.
- د مراجعینو او لیدونکو د بدن حرارت درجه باید وکتل شي. د چین، ووهن او د وېروس شیوع سیمو ته یې د سفر په هکله پوښتنه باید وشي. د شکمنو او په کوټیډ ۱۹ نوي وېروس اخته کسانو سره یې د تماس په هکله باید مالومات وشي. همدارنگه د ځینې نښو لکه تبه، ټوخی او تنفسي ستونزو د شتون په هکله باید وپلټل شي.
- ترانسپورتي وسیلې باید په الکلو یا نورو ضد عفوني موادو په واسطه چې کلور یا پراسټیک اسید ولري، ضد عفوني شي.

عمومي محیط

په ښار او دوکانونو کې د شیانو د اخیستو په وخت کې کوم وقایوي تدابیر اړین دي؟

د زیاتو مالوماتو له پاره د باندې تللو په هکله ۴۵ پانې ته مراجعه وکړئ. د وحشي حیواناتو (چینایانو ته توصیه) د غوښو له خوراک څخه ډډه وکړئ. د خامې غوښه سره له تماس، بې صاحبه او بازاری حیواناتو او کثافتو څخه ځانونه وژغورئ. د یادو شیانو سره د تماس په صورت کې باید لاسونه په پاکو اوبو او صابون و مینځئ.

په روغتون کې باید کوم وقایوي تدابیر و نیول شي؟

د زیاتو مالوماتو له پاره ۵۹ پاڼې ته مراجعه وکړئ.

په هوټلونو او رستورانټونو کې باید کوم وقایوي تدابیر په پام کې و نیول شي؟
په ګډ میز او په لویه پنډه کې له ډوډۍ خوړلو څخه باید ډډه وشي. تر امکان
حده پورې هر کس باید په جلا ډول خوراک وکړي. هر کس ته باید جلا د خوراک
اړوند وسایل راوړل شي.

د درملنې له پاره
روغتون ته تلل

د کوئید ۱۹ نوي ویروس څخه منځ ته راغلي ناروغۍ په شان د نښو

نښانو د پیدا کیدو په صورت کې کله روغتون ته باید لاړ شی؟

- هر کله چې مشکوک کس ځان قرنطین کړی وي او یا پرته له قرنطین څخه ناروغ ته تبه، ټوخی او پرنجی پیدا شي، مسوولو کسانو ته د خبرو ورکولو سره باید ډاکټر ته مراجعه وکړي.
- هغه ټکي چې د درملنې په وخت کې باید ورته متوجه شو په ۵۹ پاڼه کې تشریح شوي دي.

کله چې يو ناروغ په کور کې د قرنطین امکانات نه لري، توصیه ورته کيږي چې په کور کې د استراحت تر څنګ بايد لاندې ټکو ته دې خاصه پاملرنه وکړي.

1. تبه بايد په ورځ کې دوه ځله سهار او د شپې له خوا وګوري، همدارنګه نفس تنګي، ستونزمنې ساه اخيستو او نورو علايمو ته بايد خاصه پاملرنه وکړي.
2. حمل نه لرونکي ښځي، هغه کسان چې د سږو، زړه او رګونو ناروغي، پښتورګو عدکفایه او د معافيتي سيستم ستونزې ونه لري، دوی له پاره ویروس ډیر خطرناک نه دی.

دغه کسان بايد په کور کې د استراحت تر څنګ زیات مایعات وڅښي او هم د اړتیا په صورت کې د تبې او زکام درمل چې ګټور تماميږي، استعمال کړي. په ورته وخت کې بايد له ماسک څخه ګټه واخلي، د لاسونو مینځلو او د اطاق تهوېې ته خاصه پاملرنه وکړي. د ځان او کورنۍ ساتنه په ښه ډول بايد تر سره شي.

د ۴۷ مخ په دوام

که چیرې ناروغ لاندې ذکر شوي ستونزې ولري باید ژر تر ژره اړونده روغتون ته پرته له ځنډه ځان ورسوي.

1. په کور کې د دوو ورځو استراحت سره - سره یې ناروغي بهبود (بڼه والی) پیدا نکړو.
2. په دې وروستیو کې له مشکوک کس سره چې تبه او ټوخی یې درلود، تماس کې شوی وو. همدارنگه که چیرې د خلکو څخه گڼې گونې ساحې لکه روغتون، ښار او یا مارکیټ ته تللی وو او یا هم یې د وحشي حیواناتو سره تماس نیولی وو.
3. زاړه عمر لرونکي کسان، امیندواري میندې، زیات وزن لرونکي کسان، د مزمنو تنفسي ناروغۍ، زړه او رگونو ناروغۍ لرونکي کسان او کمزوري معافیت لرونکي کسانو په یاد ویروس باندې د اخته کیدو چانس زیات دی.

د درملنې له پاره روغتون ته د تگ په وخت کې کومو ټکو ته باید پاملرنه وشي.

➤ روغتون ته د تگ او بیرته راتگ په وخت کې:

- ماسک باید استعمال کړو. د ټوخي او پرنجې په وخت کې باید د شمال او یا له څنګلې څخه په گټې اخیستنې سره خوله او پوزه پټه کړو. هېڅکله باید د ټوخي او پرنجې په وخت په خوله یا پوزه باندې لاس ونه نیسو.
- له مترو، ملي بس او یا نورو عامو ترانسپورتي وسیلو څخه باید ډډه وشي، همدارنگه ګڼه ګونې ساحې ته لار نه شو.
- اړونده مسؤلین باید عامې ترانسپورتي وسیلې او ملي بسونه ضد عفوني کړي.

➤ روغتون او ډاکټر ته د مراجعې په وخت کې:

- ناروغ باید ډاکټر ته په ورین تندي ټول حقیقتونه لکه د خپل استوګنځي په هکله، د ویروس شیوع سیمې ته د تگ، د مشکوکو او په کوئید ۱۹ ویروس باندې اخته ناروغانو سره د تماس په هکله او هغو افرادو یا ډلو سره چې وروسته له ناروغۍ څخه یې ورسره له نږدې څخه تماس نیولی وي، ووايي او ډاکټر ته مکمل مالومات ورکړي.
- په هغه صورت کې چې د کوئید ۱۹ ویروس ناروغي تشخیص شوي وي، ناروغ باید روغتون ته د تگ په وخت کې مخامخ اړونده واک ته لار شي، په روغتون او نورو برخو کې باید تگ راتگ ونه کړي، ځکه چې د ویروس د خپریدو سبب ګرځي.
- هغه ناروغان چې د نورو ناروغيو له کبله روغتون ته مراجعه کوي، باید په کوئید ۱۹ اخته او مشکوکو ناروغانو سره له تماس او د دوی واک ته له تگ څخه ډډه وکړي، ځکه دا ناروغان ویروس له پاره ډیر مساعد دي، د مخامخ کیدو په صورت کې حد اقل باید یو متر فاصله ورسره ونیول شي.
- ناروغ وروسته له درملنې باید په مستقیم ډول کور ته لار شي، هیله ورڅخه کیږي چې په عامو ځایونو کې ونه ګرځي.

د کوئید ۱۹ نوي ویروس د شیوع په سیمه کې امینداواری میندې اړونده ډاکټره په عادي ډول معاینه کولای شي؟

- د ویروس څخه د ټولو وقایوې اصولو په رعایت سره امینداواری میندې کولای شي د خپل اولاد د معاینې په خاطر خپل اړونده ډاکټرې ته مراجعه وکړي.
- په هغه صورت کې چې امینداواری میندې تبه، توخی او تنفسي ستونزې ولري، ژر تر ژره دې اړونده ډاکټر سره په تماس کې شي.

ماشومان کولای شي د ناروغۍ د شیوع په وخت کې واکسین ووهي؟

- والدین کولای شي د دوی د اوسیدو په سیمه کې د ناروغۍ د شیوع په هکله د ناروغیو د کنترول مرکز یا اړونده روغتون سره په تماس کې شي او د واکسینو په هکله ترې پوښتنه وکړي. د کوچنیوالي د دورې ځینې واکسین باید ونه وهل شي، خو بهتر دا ده چې د هغې سیمې له اړونده د ناروغیو کنترول مرکز سره تماس ونيول شي او د هغې هدایت مطابق عمل وکړي.

دعوت ميديا رسنيز مرکز

ليليستروم، ناروې

د کروان وپروس په اړه
د لا ډيرو معلوماتو له پاره
لاندې پښتو، دري او انگليسي
ويبپاڼې وگورئ

www.dawatmedia.com

www.dawatmedia24.com

www.afghansabawoon.com

Coronavirus
COVID-19

